

Yeni Hükümet Sisteminde Merkezi Yönetimin Dönüşümü: Yardımcı Kuruluşlar ve Merkezi Denetim Kuruluşları

7 . HAFTA

Merkezi Yönetim: Yardımcı Kuruluşlar

- İşlevleri: Cumhurbaşkanına, bakanlıklara görevlerinde yardımcı olmak, görüş bildirmek ve danışma işlevi sağlamak.
- Örgütlenme: Bakanlıkların hiyerarşisine bağlı olmaksızın kuruluş veya kurul biçiminde.
 - Danıştay, Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanlığı politika kurulları...

Merkezi Yönetim: Yardımcı Kuruluşlar

- 703 sayılı KHK ve diğer düzenlemelerle Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Danıştay'ın danışma işlevi önemli ölçüde budanmıştır.
- “Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları” ile tüzük tasarılarını inceleme işlevi sona ermiştir.
- Danıştay'ın devam eden idari işlevi, “Kamu hizmetleriyle ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncelerini bildirmek”tir.

Merkezi Yönetim: Yardımcı Kuruluşlar

- Milli Güvenlik Kurulu (MGK); devletin ulusal güvenlik siyaseti ile ilgili konuları müzakere ederek görüşlerini Cumhurbaşkanı'na iletmekle görevlidir.
- Türkiye'de yakın döneme kadar askeri bürokrasinin siyasete müdahale platformu olarak eleştirilen Kurul'un kompozisyonu değiştirilerek sivil üyelerin sayısı artırılmış, görüşlerinin tavsiye niteliğinde olduğu vurgulanmış ve MGK Genel Sekreterliğinin yetkileri, idari örgütlenmesi daraltılmıştır.
 - Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan MGK'nın üyeleri: Cumhurbaşkanı yardımcısı, adalet, milli savunma, içişleri, dışişleri bakanları ile Genelkurmay Başkanı, deniz, hava ve kara kuvvetleri komutanlarıdır.

Merkezi Denetim Kuruluşları

TBMM
Sayıştay

Cumhurbaşkanı
D. Denetleme Kurulu

TBMM
Kamu Denetçiliği Kurumu

Devlet Denetleme Kurulu

- 1981’de Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Üyeleri (dokuz) doğrudan Cumhurbaşkanınca atanır.
 - a) Yargı organları dışında tüm kamu kurum ve kuruluşları ile bunların bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlarında,
 - b) (a) bendinde belirtilenlerin sermayelerinin en az yarısından fazlasına katılmak suretiyle oluşturulan yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlarda,
 - c) Kamunun ortaklık hakları bakımından olmak üzere, (a) ve (b) bendinde sayılanlar dışında kalanların; kamunun yönetimde hâkim durumda, nitelikli paya sahip veya birlikte kontrol ettiği yurtdışı dâhil ortaklıklar ve her türlü birimlerinde,
 - ç) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında; kamuya yararlı derneklerde, vakıflarda,
 - f) Genel Kurmay Başkanlığı, K. Komutanlıkları, Milli Savunma üniversitesi ile her türlü askeri okul, birlik ve birimlerde, her türlü inceleme, araştırma ve denetleme yapmaya yetkilidir.

Devlet Denetleme Kurulu

- Temmuz 2018’de, 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yeniden düzenlenerek görevleri ve yetki alanı genişletilmiştir.
- Denetim alanına askeri kuruluşlar dahil edilmiştir.
- Mülga Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının işlevleri de Devlet Denetleme Kuruluna aktarılmıştır. Bu bağlamda Kurul, kamu kurum ve kuruluşlarının teftiş ve denetim birimleri arasında koordinasyon ve uyumlaştırma faaliyetlerini de yürütmekle görevlidir.

Sayıştay

- Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu örgütleri ile sosyal güvenlik kurumlarının, yerel yönetimlerin, KİT'lerin, kamu fonlarının mali ve performans denetimini yapmakla yetkilidir.
 - Denetimlerini TBMM adına yapar ve üyeleri de TBMM Genel Kurulunca seçilir.
 - 1930'lı yıllarda KİT'leri denetlemek üzere kurulmuş Yüksek Denetleme Kurulu 2000'li yılların başında kaldırılarak görev ve yetkileri Sayıştay'a devredilmiştir. Aynı dönemde Sayıştay denetiminin dışında kendine özgü yöntemlerle denetlenen kurumlar da Sayıştay denetimine alınmıştır. Böylece kamu örgütlerinin mali denetimleri Sayıştay'da toplanmıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumu

- 2012’de kuruldu, Mart 2013’te faaliyete geçti. TBMM’ye bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, kamu kurumu.
 - Bağımsızlığa vurgu: Hiçbir organ, makam ve merci veya kişi başdenetçiye ve denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye veya telkinde bulunamaz.
 - Başvuru üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli.
 - Başdenetçi ve 5 denetçi TBMM tarafından dört yıllığına atanıyor. En fazla iki dönem görev yapabiliyorlar.

Kamu Denetçiliği Kurumu

- Yetki alanı
 - Tüm kamu kurum ve kuruluşları
 - Kanunla kurulan fonlar
 - Döner sermayeli kuruluşlar
 - Kamu hizmeti gören özel hukuk tüzel kişileri
- Kapsam dışı: Yasama, yürütme ve yargı alanı ile TSK'nın salt askeri nitelikteki etkinlikleri
- Kimler başvurabilir: Gerçek ve tüzel kişiler ve yabancılar.
 - Başvurular idari başvuru yollarının tüketilmesinin ardından 6 ay içinde yapılmalı.
- Yaptırım: Kamu Denetçiliği Kurumu denetiminin özelliği aldığı kararların bağlayıcı olmaması, tavsiye niteliğinde olmasıdır.
- Yalnızca, şikayet edilen idare, kurumun önerisine ilişkin yaptığı işlemler hakkında kurumu bilgilendirmek zorunda.